

En Joan mateix ens suggereix d'entrada la paraula que millor el descriu: atípic. "Des dels meus inicis fins avui m'he considerat un arquitecte atípic perquè he tocat molts camps més enllà de l'arquitectura. Vaig iniciar-me com a arquitecte i urbanista amb Francesc Folguera i Grassi, que va ser el meu gran mestre. Folguera, a qui jo estimava molt, duagué a terme obres d'envergadura al Poble Espanyol i a l'Exposició Universal de 1929; al seu costat hi vaig aprendre i vaig coincidir amb noms també coneguts. I tot gràcies al meu pare, que era ebenista i treballava a l'obra del Monestir de Montserrat, on també col·laborava Folguera. Aquells cinc anys al seu costat em van permetre d'aprendre molts oficis i de pagar-me els estudis".

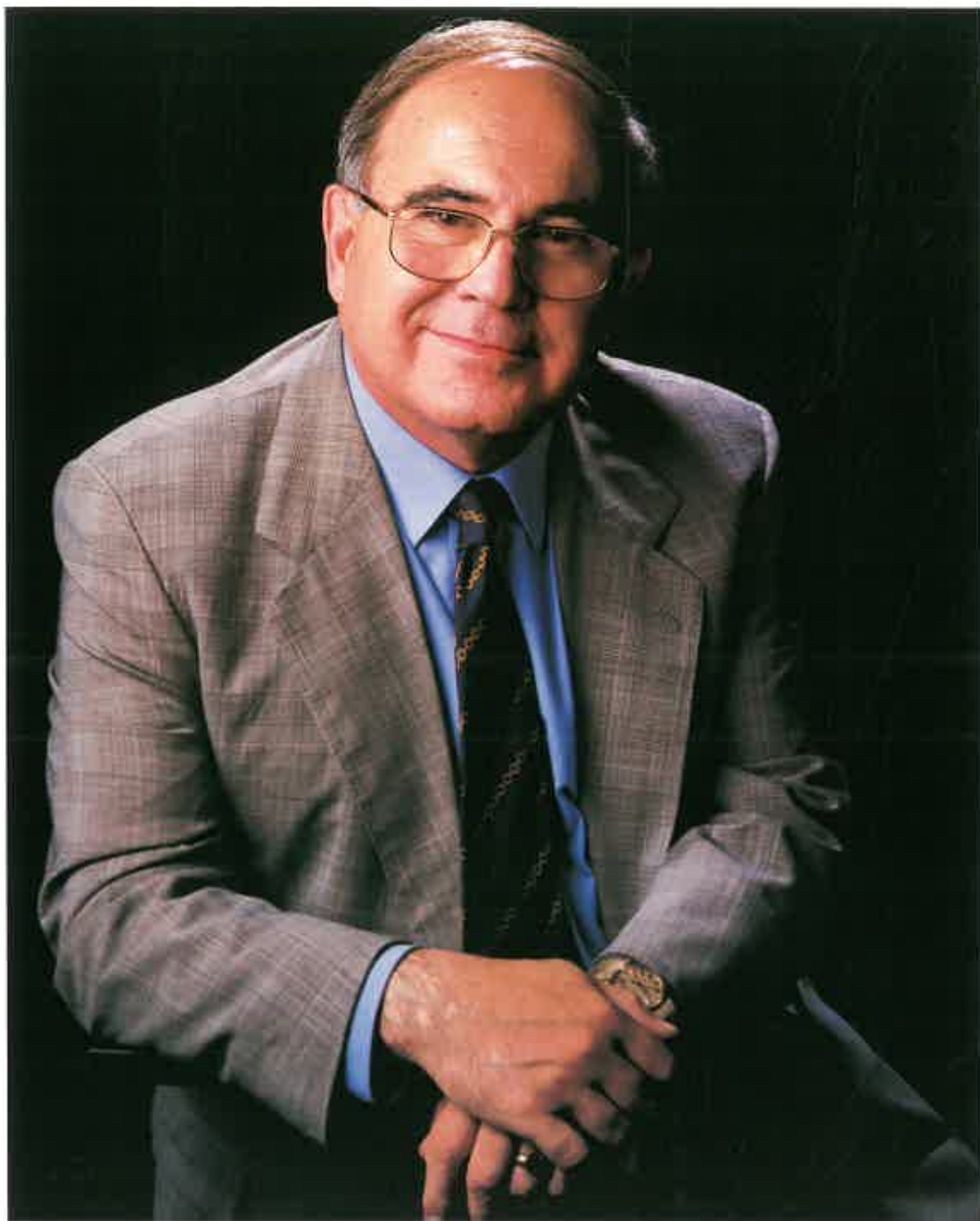
Heretat dels mestres, en Joan conserva un gust per l'obra interessant, "perquè faig allò que més em motiva sense buscar el triomf ni la quantitat. Puc parlar de l'IESE a Pedralbes, d'una casa particular per a Sebastià Augé, empresari de premsa, sobre el pendent de Collserola i d'una casa per als Vallet, a Santa Pau, la Garrotxa. Cada obra té les seves particularitats que la fan única: la casa per a Sebastià Augé, per exemple, és una obra racionalista, de línies àmplies i senzilles, feta de formigó blanc i amb cobertes metàl·liques, tota una novetat a l'època; la casa de camp a la Garrotxa, en canvi, té unes parets de totxana arrebossada molt gruixudes i amb tàpia per dins per tal d'aconseguir una inèrcia tèrmica superior". Aquestes paraules il·lustren el fet que en Joan no és esclau de les tendències del mercat: "Jo faig l'art que sento, tant me fa que sigui moda o no. L'art és atemporal i no combrego amb l'art de partit únic, ben al contrari, considero que ha de ser el màxim d'obert i de lliure. L'art en general és fruit de diverses circumstàncies i no és gens fàcil que en un moment concret neixi un moviment artístic: no n'hi ha prou amb una sola persona sinó que ha de ser una confluència de gent que hi combregui. Per què després del modernisme no hi ha hagut cap altre gran moviment? Perquè s'han buscat nous camins però no pas nous estils i s'han tornat a valorar obres que s'havien oblidat, com ara l'Eixample. Fixeu-vos que l'art actual és un art encobert perquè no té decoració, quan l'ornamentació ha estat allò que ha donat el caràcter a cada moviment artístic, fos el modernisme o el barroc".

Ni l'art és com abans, ni tampoc ho són els materials i els oficis: els uns han evolucionat cap a millor amb el progrés, els altres han sofert l'erosió dels anys: "Del meu pare vaig heretar el gust per la fusta i per molts altres oficis. La capella del Col·legi Major de la Bonaigua té una bellíssima feina de fusteria, des dels bancs fins a l'altar barroc, dissenyats amb la col·laboració del meu pare i del meu germà Jordi, ambdós ebenistes. Jo vaig fer el disseny de tota l'obra de ferro. I és que l'artista d'antany ha desaparegut. Per sort la tradició familiar em va permetre de viure l'època de l'artista artesà integral i de conèixer mestres capaços de dissenyar des d'un sagrari barroc fins a mobles d'estil rococó, passant per façanes amb una decoració molt treballada. Aleshores els mestres dominaven tots els materials, avui ni l'ensenyament ni la feina no

ens ho permeten. En els nostres dies a l'arquitecte se li exigeix ser un bon gestor, ajustar-se al pressupost, complir els terminis i, sobretot, enfrontar-se bé amb l'Administració". I és que entre la legislació, el control i la normativa que ha aportat el progrés no hi ha cabuda per a les més belles tradicions. "L'arquitectura menestral dels mestres d'obra recull tota la tradició de la perfecta execució: dibuixar la pedra, posar maons... Avui els materials són infinitament millors però falla l'execució i un abús dels models. A les promocions es tira pel dret, que és el més barat, i en surten obres estandarditzades, buides d'originalitat i imaginació, ciutats arreu que tendeixen a assemblar-se. El cert és, però, que de materials ben senzills com el maó o la tàpia també se'n pot treure originalitat".

Paral·lelament a l'arquitectura de la tradició, en Joan ha desenvolupat una tasca docent que l'ha portat a viure a cavall entre Navarra i Catalunya: "He estat professor d'urbanisme durant tota una època de grans redescobertes; a resultes d'això s'ha difós la idea que l'urbanisme ha estat un invent de la democràcia. L'urbanisme és tan vell com la humanitat, grecs i conquistadors espanyols ja l'aplicaven i n'han deixat constància. En les darreres dècades no s'ha inventat res en aquest camp, totes les peces clau daten del segle passat: Barcelona va tenir l'honor de gaudir del pla quadrículat de Cerdà, Madrid va assajar la ciutat lineal de Soria i Mata, i a Anglaterra Ebenezer Howard, taquígraf de professió, va crear les noves *towns* centralitzades. L'urbanisme s'ha fet arreu i fins avui s'han anat aplicant combinacions derivades dels grans models adoptant formes i conceptes nous com la jerarquia de les vies urbanes. Ni tan sols els russos postrevolucionaris no van inventar res en crear ciutats noves com Magnitogorye i línies de colonització basades en el model lineal d'Artur Soria i Mata, però socialitzat i jerarquitzat fins a esdevenir quasi inhumà". Aquest mestre de les ciutats ens descobreix que "la importància d'una disciplina com l'urbanisme va molt més enllà de l'arquitectura, ja que tots els espais condicionen la forma de viure. I gràcies a la història avui sabem amb què no hem d'ensopegar i què és allò que no hem d'oblidar: que les coses han de ser fetes per a l'home i no pas en nom de les idees. L'urbanisme és un reflex del que és l'home i la família, i per tant cal que tingui tota la riquesa de l'ésser humà. Però aquest és tan ric per dins i per fora que en manifestar-se no hi ha cap art que l'abasti. Aquest ha estat el gran error dels sistemes totalitaris que s'han volgut imposar; l'art ha de descobrir l'home i no pas imposarse-li".

Amant de la música, estudiós de la física i erudit de la filosofia, en Joan ha dedicat la seva vida a satisfer les inquietuds més humanes. "De les hores esmerçades en l'estudi de la filosofia i de la física n'he volgut deixar un testimoni escrit que versa sobre els fonaments de la metafísica de la natura". Tanmateix, a en Joan encara li queden hores per dedicar a problemàtiques més prosaïques i properes al gran públic: "Dins l'urbanisme queda molt per fer encara. Temes com el trànsit o l'ampliació de les ciutats són els reptes dels urbanistes d'avui que cal solucionar per demà".

“L’art actual és un art encobert, perquè no té decoració, quan l’ornamentació ha estat allò que ha donat el caràcter a cada moviment artístic, fos el modernisme o el barroc”

Joan Rius-Camps - Barcelona (Barcelonès)